

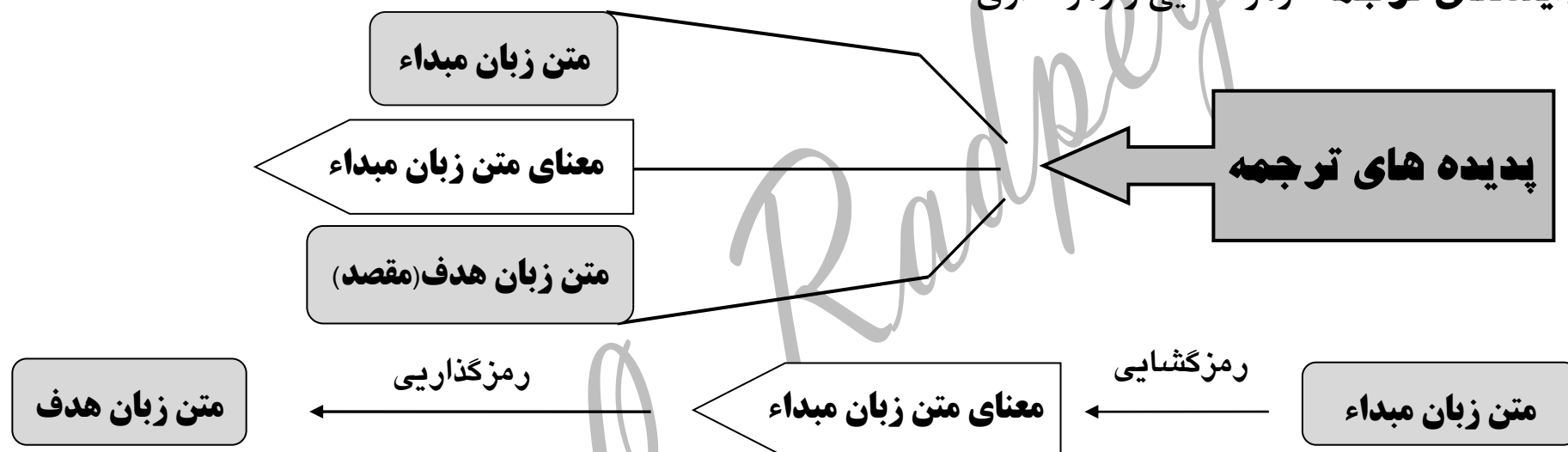
دانشگاه پیام نور
واحد سردشت

جزوه

ترجمه متون ساده

گردآوری: آقای رادپی

فرایندهای ترجمه: رمزگشایی و رمزگذاری

○ هدف نهایی از ترجمه، انتقال پیام (معنا) متن مبدا به متن زبان هدف است.

○ رایج ترین شکل آوایی یا نمونه رمزگذاری شده در زبان کلمه است.

○ بین صورت و معنای کلمه حتی در یک زبان واحد هم رابطه یک به یک وجود ندارد.

○ معنای صریح اطلاعات و پیامی است که از صورت و شکل ظاهری کلمه و زبان فهمیده می شود.

انواع معنا: **معنای ارجاعی** محتوای اطلاعاتی موجود در هر ارتباط زبانی برای بیان و اشاره به پدیده ها، رویدادها، کیفیتها و رابطه ها

معنای ساختاری از ساختار و رابطه دستوری کلمه ها در متن استنباط می شود.

معنای بافتی (موقعیتی) به رابطه گوینده و شنونده و موقعیت فردی و اجتماعی آنها مربوط می شود.

رمزگشایی متن زبان مبدا

- خواندن و درک محتوای متن

موضوع متن و عنوان متن

- متن درباره چیست، موضوع آن چیست و در باره چه سخن می گوید؟
- مترجم شروع به خواندن متن می کند تا محتوا را درک کند.
- شناسایی واژه های محتوایی (اسم ، فعل...) یا واژه های کلیدی (که در متن بارها تکرار می شوند)
- شناسایی و تهیه فهرستی از ترکیبها و اصطلاحها (که از ظاهر آنها مفهومشان مشخص نمی شود)

مراحل ترجمه

معادل یابی واژه های کلیدی و ترکیبهای اصطلاحی

- استفاده از فرهنگهای دو زبانه تخصصی و واژه نامه ها
- رعایت دو اصل: پایداری و امانتداری معنایی

شیوه نگارش و املاء کلمه

رمزگذاری معنای زبان مبدا در زبان هدف

- تهیه پیش نویس ترجمه
- مقابله پیش نویس ترجمه با متن زبان مبدا
- ویرایش متن ترجمه و تهیه متن پاکنویس

نقطه گذاری متن

رعایت اصول ساختاری و دستور زبان

ترجمه متون ساده

فصل سه - صورت و معنای کلمه در ترجمه

کلمه به عنوان واحد معنادار زبان

- در زبان کلمه به عنوان یک واحد معنادار، دارای یک ساخت آوایی یا صورت (form) و یک ساخت معنایی یا معنا (meaning) است.
- صورت و معنای کلمه دو روی یک سکه هستند. اما رابطه یک به یک و ساده بین این دو وجود ندارد زیرا در برابر هر صورت آوایی تنها یک معنا وجود ندارد و هر معنا تنها با یک صورت آوایی بیان نمی شود.

یک صورت و چند معنا

- در هیچ زبانی رابطه یک به یک بین صورت و معنای کلمه یکسان و ثابت نمی ماند بلکه با گذشت زمان رابطه بین صورت و معنای کلمه پیچیده تر می شود. کلمه های زبان نقش های مختلفی دارند. به همین سبب، مترجم هنگام برخورد با کلمه ها در ترجمه، نخستین کار او تعیین و تشخیص نقش کلمات و عوامل دخیل در معنای آنهاست.
- بافت سخن، موقعیت و موضوع سخن در محتوای معنایی کلمه نقش و تاثیر دارند. مترجم باید نقش و مفهوم کلمه ها را در بافت سخن، موقعیت و موضوع سخن جستجو کند و شکل ظاهری و آوایی کلمه و معنای رایج آن را ملاک انتخاب قرار ندهد.
- گاهی ممکن است یک معنای واحد به چند شکل یا صورت زبانی متفاوت بیان شود.

چند صورت و یک معنا

- در سطح واژگانی و در سطح دستوری واژه های دارای معنای مشابه را واژه های مترادف می خوانند که به جای یکدیگر به کار می روند.

زبان گفتگو (محاوره)

- جمله های کوتاه به صورت پرسش و پاسخ
- کلمه های محدود با معنای مشخص
- تعبیرهای عامیانه برای معنای کلمه ها
- اصطلاحها و ترکیبهای قالبی
- حذف برخی از عناصر جمله
- وابستگی بیش از حد مفهوم واژه ها و ساختها به بافت و موقعیت گفتار

زبان ادبی

- تنوع در ساخت جمله ها و سبک بیان
- تنوع در نوع کلمه ها از لحاظ صورت و معنای آنها
- کاربرد صنایع ادبی (استعاره و تشبیه)
- کاربرد صور خیال برای مفاهیم و کلمه ها
- به کارگرفتن جنبه های زیباشناختی زبان به کمک کلمه ها و شکل آوایی آنها
- نوآوریهای آوایی و معنایی
- استفاده از معنای مجازی

زبان علمی (تخصصی)

- جمله های نسبتاً طولانی و خبری
- بیان علت و معلول
- واژه ها و اصطلاحهای علمی با مفهوم تخصصی
- بیان صریح و روشن مفاهیم
- زبان توصیفی و بیان واقعیتها
- دقت در بیان مفاهیم و رابطه ها

کاربردهای زبان

- در ترجمه، مترجم با سه پدیده با نام های متن زبان مبداء، معنای متن زبان مبداء و متن زبان هدف سروکار دارد.
- برای انتقال معنا، مترجم لازم است ابتدا پیام متن زبان مبداء را از صورت آن کشف کند.
- فرآیند رمزگشایی برای مترجم از اولویت برخوردار است.
- مجموعه عناصر یا واحدهای معنایی که در یک کلمه رمزگذاری شده است، ساخت آوایی نام دارد.
- در هر زبان، ساخت آوایی و ساخت معنایی دارای ماهیت قراردادی هستند.
- اطلاعاتی که از صورت و شکل ظاهری زبان، کلمه و زبان فهمیده می شود، معنای صریح نامیده می شود.
- اطلاعات و پیام ارائه شده به طور صریح، در ساخت جمله بیان می شود.
- رایج ترین شکل آوایی یا نمونه رمزگذاری شده در زبان کلمه است.
- معنایی که برای اشاره به پدیده ها، رویدادها، کیفیت ها و رابطه های قابل درک یا تصور برای انسان به کار می رود، معنای ارجاعی نام دارد.
- آن بخش از معنا که با استفاده از ابزارهای ضمیر اشاره، تکرار عناصر و طبقه بندی و شیوه تنظیم عناصر زبانی بیان می شود، معنای ساختاری نامیده می شود.
- فرآیند رمزگشایی شامل خواندن و درک محتوای متن و یافتن واژه های کلیدی و ترکیبهای اصطلاحی می باشد.
- مترجم موظف است معادل هایی را انتخاب کند که که بین صاحب نظران رشته مربوطه رایج و مورد قبول باشد. این اصل، امانتداری معنایی نام دارد.

- بر اساس اصل پایداری معنایی، مترجم باید واژه های کلیدی را که از لحاظ مفهومی به هم مربوط و نزدیک هستند به کمک معادل های هم خانواده در زبان هدف، انتخاب و در سراسر متن برای هر اصطلاح از یک معادل استفاده کند.
- شیوه املاء کلمات، نقطه گذاری و رعایت دستور زبان در مرحله ویرایش متن ترجمه صورت می گیرد.
- در مختصر نویسی کلمه ها، از نقطه استفاده می شود.
- برای نشان دادن توضیح های اضافی، تلفظ گونه ای از کلمه، معادل دیگر یا لفظ انگلیسی یک کلمه از پرانتز استفاده می شود.
- از سه نقطه (...) به جای کلمه های حذف شده استفاده می شود.
- برای جدا کردن بندهای طولانی در یک جمله از نقطه و ویرگول استفاده می شود.
- در زبان، هر کلمه به عنوان واحد معنادار دارای یک ساخت آوایی و یک ساخت معنایی است.
- کاربردهای مختلف زبان عبارتند از: گفتگو (محاوره)، علمی یا تخصصی، ادبی
- تنوع در ساخت جمله ها و نوآوری های آوایی و معنایی جزو ویژگی های کاربرد ادبی زبان هستند.